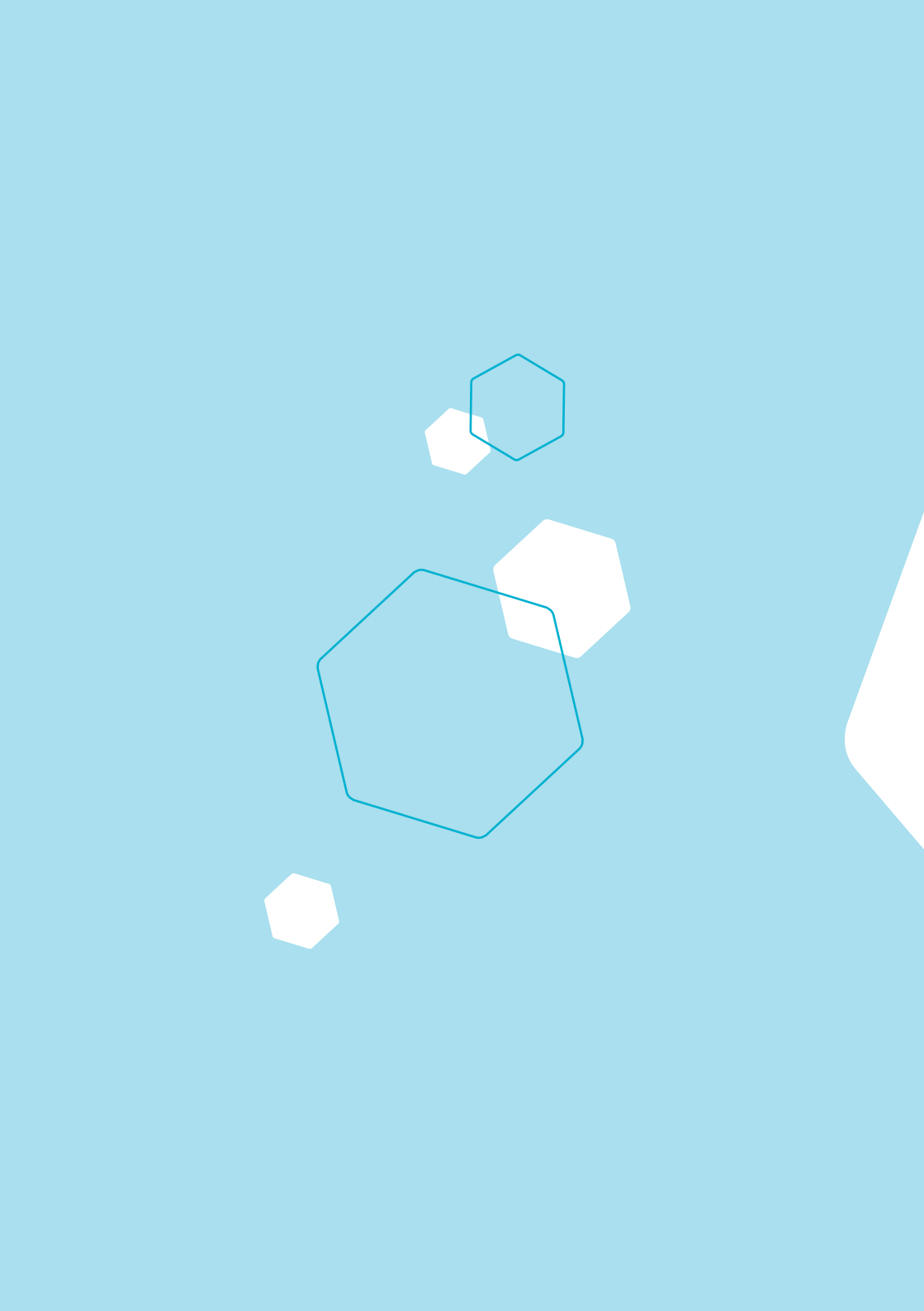

Wsparcie żywieniowe Seniorów poradnik dla rodzin i opiekunów

Spis treści

- 1 Praktyczne wskazówki żywienia osób starszych 5
- 2 Starzenie się organizmu – teoria a praktyka 6
- 3 Mniejsze możliwości, a większe potrzeby – na co zwrócić uwagę w żywieniu osób starszych 9
- 4 Ryzyko niedożywienia osób starszych – bagatelizowany problem 11
- 5 Jak zapewnić dodatkowe wsparcie żywieniowe po 65. roku życia? 14
- 6 Praktyczna realizacja zaleceń Europejskiego Towarzystwa Żywienia Klinicznego i Metabolizmu (ESPEN) z wykorzystaniem produktów marki Resource 21

Wstęp

Starzenie się organizmu to nieodwracalny proces, który zachodzi przez całe dorosłe życie. Związane z tym zmiany fizjologiczne są odczuwalne i obniżają komfort życia w późniejszym okresie. Warto jednak pamiętać, że nasze funkcjonowanie zależy od wielu czynników, na które mamy wpływ. Takim czynnikiem jest m. in. jakość codziennej diety - prawidłowe żywienie sprzyja zdrowemu i dłuższemu życiu.

Dowiedz się, jak powinna wyglądać codzienna dieta osoby, która ukończyła 65 lat i jakie wsparcie żywieniowe można jej zapewnić, zarówno w zdrowiu, jak i w chorobie.

1 Praktyczne wskazówki żywienia osób starszych

W diecie osób starszych można wyróżnić uniwersalne zasady, które nie tylko mogą mieć pozytywny wpływ na skuteczność potencjalnego leczenia, ale też wpływają pozytywnie na ogólne samopoczucie seniora. Oto najważniejsze spośród nich:

Spożywanie 5-6 posiłków co 2-3 godziny.

Picie co najmniej 2 l płynów dziennie, najlepiej w postaci wody. Polecana jest także niesłodzona herbata i kawa.

Spożywanie warzyw i owoców tak często jak to możliwe. Ilość warzyw w diecie powinna być trzykrotnie większa niż owoców.

Spożywanie w głównych posiłkach produktów zbożowych, zwłaszcza pełnoziarnistych takich jak pełnoziarniste pieczywo i makaron, grube kasze, czy brązowy ryż.

Spożywanie produktów mlecznych – głównie fermentowanych (jogurty, kefir).

Spożywanie ryb, jaj, chudego mięsa przy jednoczesnym ograniczaniu spożycia mięsa czerwonego, przetworzonych produktów mięsnych i tłuszczów zwierzęcych.

Stosowanie olejów roślinnych.

Ograniczanie cukru i słodczy na korzyść owoców i orzechów.

Ograniczenie używania soli, picia alkoholu i napojów słodzonych.

Codzienna suplementacja diety witaminą D (2000 j.m./dobę).

Codzienna aktywność fizyczna i umysłowa.

Powyższe zalecenia kierowane są do osób zdrowych. Istnieje konieczność modyfikacji ogólnych zaleceń żywieniowych, pod kątem indywidualnego stanu zdrowia i możliwości konkretnej osoby, w przypadku występowania u niej dolegliwości lub poważnej choroby.

2 Starzenie się organizmu – teoria a praktyka

Tak jak z wiekiem zmieniają się nasze oczekiwania i upodobania, tak samo zmieniają się możliwości naszego organizmu. Proces starzenia powoduje liczne modyfikacje w funkcjonowaniu układu pokarmowego, które utrudniają realizację zaleceń żywieniowych opisanych w rozdziale pierwszym.

Wśród najważniejszych z nich można wymienić:

Choroby zębów i jamy ustnej

Braki w uzębieniu lub dyskomfort w jamie ustnej, wywołany przez protezy zębowe, uniemożliwiają swobodne żucie i rozdrabnianie pokarmów. Wywołuje to spadek przyjemności ze spożywania potraw, unikanie pokarmów twardych, suchych, czy włóknistych i w efekcie ograniczenie jedzenia.

Mniejsza ilość śliny

Mniejsza ilość śliny to nie tylko dyskomfort podczas posiłku, to także mniejsza ilość enzymów trawiennych, powodująca kłopoty żołądkowe, a w efekcie ograniczanie jedzenia.

Zaburzenia odczuwania smaku i zapachu

Zmiany funkcjonowania zmysłów smaku i węchu powodują brak apetytu, co może skutkować niedożywieniem.

Problemy z połykaniem

Spożywanie pokarmów mogą utrudniać także problemy z połykaniem tzw. dysfagia, która może być konsekwencją osłabienia siły mięśni przełyku lub przebytej choroby neurologicznej, jak np. udar. U osób z problemami z połykaniem konieczna może być modyfikacja konsystencji podawanej żywności na płynną o odpowiedniej gęstości.

Refluks żołądkowo-przełykowy

Refluks żołądkowo-przełykowy jest odpowiedzialny za uczucie zgagi, która skutecznie zniechęca do jedzenia i jest kolejną przyczyną ograniczania spożycia niektórych wartościowych produktów.

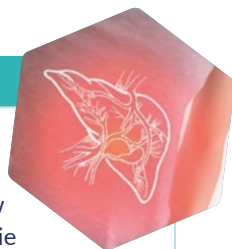

Zmniejszenie wydzielania soków żołądkowych

Zmiany wynikające z wieku dotyczą także żołądek. Zanik błony śluzowej żołądka prowadzi do zmniejszania wydzielania soku żołądkowego, co przyczynia się do mniejszych zdolności trawiennych i gorszego samopoczucia po niektórych posiłkach.

Zmiany w działaniu wątroby i trzustki

Postępująca utrata około 20% masy wątroby ogranicza możliwości radzenia sobie z przyjmowanymi lekami, powodując częstsze działania niepożądane. Dodatkowo, ograniczona aktywność enzymów trzustkowych pogarsza tolerancję posiłków, a upośledzone wydzielanie insuliny przez ten organ, wraz z obniżoną wrażliwością organizmu na ten hormon, prowadzi do częstszego występowania cukrzycy typu 2 w tej grupie wiekowej.

Zmniejszenie perystaltyki jelit

Oslabienie mięśni przełyku oraz dalszych odcinków przewodu pokarmowego przyczynia się do pogorszonej perystaltyki jelit powodując częste w tym wieku zaparcia i nietrzymanie stolca.

Liczne choroby

Liczne choroby, jak nadciśnienie, cukrzyca typu 2, choroby nowotworowe mają szczególnie negatywny wpływ na stan odżywienia organizmu. Proces terapeutyczny może powodować działania niepożądane, np.: brak apetytu, nudności, wymioty, zmiany w jamie ustnej, zmiany odczuwania smaku i zapachu i wiele innych.

Przyjmowanie leków

Gorszy stan zdrowia w wyniku chorób przewlekłych to większa liczba przyjmowanych leków, które również niekorzystnie wpływają na apetyt i stan odżywienia.

Stan psychiczny

Negatywny wpływ na nawyki żywieniowe mają samotność, depresja i zaburzenia funkcji układu nerwowego.

Zmiany w funkcjonowaniu układu pokarmowego i obecność innych dolegliwości stanowią niewątpliwie przeszkodę w realizacji zaleceń żywieniowych dla osób starszych.

3 Mniejsze możliwości a większe potrzeby – na co zwrócić uwagę w żywieniu osób starszych

BIAŁKO

Jednym z najważniejszych składników odżywczych w diecie osób po 65. roku życia jest wysokiej jakości białko.

Zdrowa osoba starsza potrzebuje dziennie przynajmniej **1,0-1,2 g** białka na każdy kilogram masy ciała, to jest o 25% więcej niż zdrowa osoba dorosła poniżej 65. roku życia.

Znaczny wzrost zapotrzebowania na białko u osób starszych - zarówno zdrowych jak i chorych - wynika, między innymi, ze zmniejszonych rezerw tego składnika w organizmie, gdyż wraz z wiekiem dochodzi do naturalnej i postępującej utraty masy mięśniowej. Zjawisko to nosi nazwę **sarkopenii**.

W przypadku chorób, w tym onkologicznych, występowania ran przewlekłych, czy zabiegów operacyjnych zapotrzebowanie na ten składnik może wzrosnąć od **1,2 g aż do 2,0 g** na każdy kg masy ciała.

Wzrost zapotrzebowania na pełnowartościowe białko

Sarkopenia przyczynia się do:

- zwiększonej ilości upadków, prowadzących do złamań,
- trudności z oddychaniem,
- niepełnosprawności,
- obniżenia odporności,
- większej zachorowalności i śmiertelności.

ZAPOTRZEBOWANIE NA ENERGIĘ

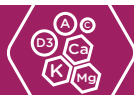
U osób starszych, na skutek zmian składu ciała, z roku na rok wzrasta zawartość tkanki tłuszczowej, co z kolei powoduje zmniejszenie tempa przemiany materii, tym samym zmniejsza się zapotrzebowanie na energię (kalorie). Mniejsze zapotrzebowanie na kalorie to także wynik zmniejszonej aktywności fizycznej na tym etapie życia. Warto jednak w tym miejscu podkreślić, że mniejsze potrzeby energetyczne, w obliczu licznych ograniczeń organizmu, okazują się być często trudne do zaspokojenia.

Zmniejszenie aktywności fizycznej

Ubytek masy mięśniowej

Spadek zapotrzebowania na energię

Wiele osób starszych na co dzień spożywa znacznie mniej, niż wskazują wytyczne, a kaloryczność ich jadłospisu nie zbliża się nawet do granic podanych w normach. To właśnie dlatego duża grupa osób powyżej 65. roku życia boryka się z niedoborem masy ciała.

WITAMINY I SKŁADNIKI MINERALNE

Zapotrzebowanie osób starszych na większość witamin i składników mineralnych nie różni się znacznie od zapotrzebowania młodszych osób dorosłych.

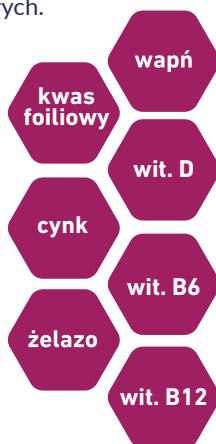
Zgodnie z zaleceniami żywieniowymi dla osób w wieku starszym, ważna jest suplementacja witaminy D. Wraz z wiekiem obniża się zdolność jej przekształcania do form aktywnych w organizmie człowieka.

Ponadto, organizm osoby starszej potrzebuje zwiększonej ilości wapnia, na skutek ubytku składników mineralnych w masie kostnej i obniżonej zdolności wchłaniania go.

Mimo braku wzrostu zapotrzebowania na takie składniki, jak żelazo, cynk, witamina B6, B12 i kwas foliowy, często stwierdza się ich niedobory w grupie osób starszych.

W diecie osób po 65. roku życia szczególnie cenne są produkty o dużej gęstości odżywczej, zawierające znaczną ilość cennych składników odżywczych w małej objętości.

Wymóg ten spełnia m.in. żywność specjalnego przeznaczenia medycznego, szczególnie polecana osobom starszym, które jedzą niewiele i mogą być zagrożone niedożywieniem.

4 Ryzyko niedożywienia osób starszych – bagatelizowany problem

Trudności z przyjmowaniem, trawieniem i wchłanianiem pokarmów oraz stany chorobowe utrudniają osobie w wieku podeszłym przyjęcie odpowiedniej ilości kalorii oraz niezbędnych składników odżywczych. Stanowi to jedną z przyczyn rozwoju niedożywienia.

Częstość występowania niedożywienia:

25-60%

osoby starsze

35-65%

osoby starsze przebywające w szpitalu

Niedożywienie ilościowe (białkowo-kaloryczne) to wynik niedostatecznego przyjmowania pożywienia. Prowadzi do utraty masy ciała oraz pogorszenia się stanu odżywienia. To, jak znaczny będzie stopień niedożywienia ilościowego, zależy m.in. od stopnia i czasu trwania ograniczenia przyjmowania pożywienia, wyjściowych zasobów składników odżywczych organizmu oraz ogólnego stanu zdrowia.

Warto wiedzieć, że problem niedożywienia u osób starszych występuje niezwykle często, mimo mniejszego zapotrzebowania na energię w tej grupie wiekowej. Wynika to z faktu, że wraz ze zmniejszeniem zapotrzebowania na energię, rosną trudności w realizacji zaleceń żywieniowych. Innymi słowy - duża grupa osób starszych spożywa znacznie mniej, niż wynika to z zapotrzebowania.

Niedożywienie jakościowe jest efektem niepasowania składu odżywczej diety do potrzeb organizmu - w pożywieniu może występować zarówno niedobór, jak i nadmiar poszczególnych składników odżywczych.

Może to wynikać z nieprawidłowych nawyków żywieniowych, zwiększonego zapotrzebowania w wyniku choroby, zaburzeń wchłaniania i/lub przyswajania składników odżywczych, a także zwiększonej utraty poszczególnych składników.

Niedożywienie jakościowe może występować w powiązaniu z niedożywieniem ilościowym, może jednak wystąpić również u osób z prawidłową lub zwiększoną masą ciała.

Niewykryte i nieleczone niedożywienie ma liczne negatywne skutki:

- przyczynia się do pogorszenia jakości życia i zdolności do samodzielnego funkcjonowania;
- nasila zmiany związane z sarkopenią;
- przyspiesza utratę masy kostnej, przekładając się na zwiększoną liczbę złamań;
- może powodować niedokrwistość;
- pogarsza odporność organizmu;
- spowalnia gojenie ran;
- utrudnia powrót do pełni sił po zabiegach operacyjnych;
- manifestuje się w postaci odleżyn;
- negatywnie wpływa na zdolności poznawcze, takie jak pamięć, czy koncentracja.

Niedożywienie to także jeden z czynników występujący w tzw. zespole kruchości (frailty), którego obecność może przyczynić się do zwiększenia ryzyka śmiertelności osób starszych. Wśród osób dotkniętych zespołem kruchości, obok niedożywienia obserwuje się także:

- występowanie sarkopenii,
- zmniejszenie siły i tolerancji wysiłku,
- spowolnienie ruchowe,
- zaburzenia równowagi,
- zmniejszoną aktywność fizyczną,
- pogorszenie funkcji poznawczych,
- zwiększoną wrażliwość na działanie czynników stresogennych.

Ryzyko wystąpienia niedożywienia lub rozwijające się niedożywienie, powinno być zdiagnozowane jak najwcześniej, w celu wdrożenia odpowiedniego wsparcia żywieniowego.

JAK ROZPOZNAĆ NIEDOŻYWIENIE?

W celu szybkiej identyfikacji niedożywionych osób starszych lub zagrożonych niedożywieniem stworzono specjalistyczne skale, wykorzystywane w badaniach przesiewowych przez dietetyków, lekarzy i inny wykwalifikowany personel medyczny. Na skale składa się zestaw pytań, pozwalający na szybką ocenę stanu odżywienia i skierowanie na pogłębione badania.

Czy niedożywienie może dotyczyć mnie lub mojego podopiecznego? Sprawdź, odpowiadając na poniższe stwierdzenia!

1. W ciągu ostatnich trzech miesięcy wystąpiło u mnie/mojego podopiecznego ograniczenie ilości spożywanych posiłków, związane z utratą apetytu, problemami z połykaniem, żuciem lub trawieniem.

TAK **NIE**

2. W ostatnim czasie wystąpił u mnie/mojego podopiecznego spadek masy ciała (widoczna utrata kilogramów, za luźne ubrania, konieczność noszenia paska, zsuwające się pierścionki lub obrączka).

TAK **NIE**

3. W ostatnim czasie zmniejszyła się aktywność ruchowa moja/mojego podopiecznego.

TAK **NIE**

4. W ciągu ostatnich trzech miesięcy ja/mój podopieczny doświadczyłem/doświadczył stresu psychicznego lub ciężkiej choroby.

TAK **NIE**

5. Ja/mój podopieczny doświadczam/doświadcza problemów z pamięcią lub depresji.

TAK **NIE**

Powyższe stwierdzenia wzorowane są na jednej ze skal: Mini Nutritional Assessment (MNA), stosowanej w badaniu przesiewowym ryzyka niedożywienia osób starszych. Jeśli zgadzasz się z większością z nich, koniecznie skonsultuj się z lekarzem lub dietetykiem, który przeprowadzi dokładną ocenę ryzyka niedożywienia i zaleci odpowiednio dobrane wsparcie żywieniowe.

5 Jak zapewnić dodatkowe wsparcie żywieniowe po 65. roku życia?

Wsparcie żywieniowe to wprowadzenie, obok tradycyjnych posiłków lub zamiast nich, **żywności specjalnego przeznaczenia medycznego**.

Żywność specjalnego przeznaczenia medycznego może mieć formę doustnych preparatów przeznaczonych **do picia** lub **proszku** przeznaczonego do rozpuszczenia w płynie albo wykorzystania w tradycyjnych potrawach.

Czym jest żywność specjalnego przeznaczenia medycznego?

Żywność specjalnego przeznaczenia medycznego została stworzona dla osób, które nie są w stanie dostarczyć sobie wszystkich składników odżywczych w odpowiednich ilościach i proporcjach, stosując standardowe posiłki i produkty spożywcze.

Czym różni się żywność specjalnego przeznaczenia medycznego od tradycyjnej żywności?

Żywność specjalnego przeznaczenia medycznego:

Może zawierać wszystkie składniki odżywcze i w razie potrzeby stanowić wyłączne źródło pożywienia.

Dostarcza skoncentrowaną ilość energii (kalorii) w małej objętości. Ma to znaczenie w sytuacji, gdy występuje ograniczony apetyt, a jednocześnie potrzeby żywieniowe organizmu w wyniku choroby są zwiększone.

Może być pozbawiona jednego lub kilku składników, które są obecne w tradycyjnej żywności (np. laktoza, gluten). Jest to istotne w przypadku nietolerancji tych składników.

Może zawierać dodatek lub zwiększone ilości wybranego składnika. Przykładem jest białko lub arginina, czyli aminokwas egzogenny szczególnie ważny m.in. w diecie pacjentów w okresie okołoperacyjnym.

Może zawierać tylko jeden wybrany celowo składnik. Może to być np. tylko białko lub nawet jeden budujący je aminokwas, jak np.: glutamina.

Zawiera składniki „zwykłej” żywności, ale w łatwej do wchłaniania formie.

Ma formę łatwą do spożycia niezależnie od składu. Często jest to forma płynna, pomocna u osób z trudnościami z przełykaniem, suchością czy bolesnością w jamie ustnej.

Powinna być stosowana wyłącznie pod kontrolą lekarza i zgodnie z jego zaleceniami.

Wprowadzenie do jadłospisu osób starszych żywności specjalnego przeznaczenia medycznego w formie doustnych preparatów odżywczych, jest zalecane przez Europejskie Towarzystwo Żywienia Klinicznego i Metabolizmu (ESPEN).

Zgodnie z rekomendacją ESPEN, doustne preparaty odżywcze (ONS) powinny być podawane wszystkim osobom starszym dotkniętym niedożywieniem lub z ryzykiem niedożywienia i dziennie dostarczać przynajmniej

400
kcal

+

30 g
białka

Podawanie doustnych preparatów odżywczych (ONS) powinno być prowadzone przynajmniej przez miesiąc. Skład i smak należy dostosować do zapotrzebowania organizmu na składniki odżywcze i preferencji smakowych.

Doustne preparaty odżywcze (ONS) są ważne dla wszystkich osób starszych niedożywionych lub z ryzykiem niedożywienia: zarówno mieszkających we własnych domach, jak i przebywających w Domach Seniora. Jeszcze większe znaczenie ma ich podawanie w okresie choroby i hospitalizacji, ponieważ ich regularne stosowanie może przynieść korzyści:

- zwiększenie spożycia składników odżywczych,
- zwiększenie masy ciała,
- zmniejszenie powikłań pooperacyjnych,
- zmniejszenie ryzyka ponownej hospitalizacji.

ESPEN Europejskie Towarzystwo Żywienia Klinicznego i Metabolizmu zajmuje się zagadnieniami dotyczącymi żywienia klinicznego i metabolizmu. Jego celem jest szerzenie wiedzy z tego obszaru i zachęcanie do jej praktycznego stosowania. Towarzystwo ESPEN regularnie publikuje zalecenia dotyczące, m.in. żywienia w chirurgii, neurologii, onkologii jak i geriatryi. Niektóre z nich zostały przywołane powyżej.

Poznaj doustne preparaty odżywcze (ONS) marki **resource**® i **IMPACT** Oral

Kompletny pod względem odżywczym produkt **wysokoenergetyczny (2,0 kcal/ml)**.

Warto, ponieważ:

- Zwiększa ilość pełnowartościowego białka w diecie (1 opakowanie to 18 g białka)
- Zwiększa ilość energii w diecie (1 opakowanie to 400 kcal)
- Zapobiega monotonii posiłków (różne smaki)
- Osmolarność: 520 mOsm/l

Do postępowania dietetycznego w stanach niedożywienia i/lub w przypadku ryzyka niedożywienia np.:

- W chorobach przewlekłych
- W chorobach nowotworowych
- W zaburzeniach żucia i połykania
- W okresie rekonwalescencji

Kompletny pod względem odżywczym produkt **wysokoenergetyczny (2,0 kcal/ml) z dodatkiem błonnika**.

Warto, ponieważ:

- Zwiększa ilość pełnowartościowego białka w diecie (1 opakowanie to 18 g białka)
- Zwiększa ilość energii w diecie (1 opakowanie to 400 kcal)
- Zwiększa ilość błonnika w diecie (1 opakowanie to 5 g błonnika)
- Zapobiega monotonii posiłków (różne smaki)
- Osmolarność: 520 mOsm/l

Do postępowania dietetycznego w stanach niedożywienia i/lub w przypadku ryzyka niedożywienia np.:

- W chorobach przewlekłych
- W chorobach nowotworowych
- W zaburzeniach pasażu jelitowego (zaparcia)
- W okresie rekonwalescencji

Kompletny pod względem odżywczym produkt **wysokobiałkowy**.

Warto, ponieważ:

- Zwiększa ilość pełnowartościowego białka w diecie (1 opakowanie to 18,8 g białka i aż 30% energii z białka)
- Zwiększa ilość energii w diecie (1 opakowanie to 250 kcal)
- Zapobiega monotonii posiłków (różne smaki)
- Osmolarność: 390 mOsm/l*

Do postępowania dietetycznego w stanach niedożywienia i/lub w przypadku ryzyka niedożywienia, któremu może towarzyszyć zwiększone zapotrzebowanie na białko np.:

- W chorobach nowotworowych
- W zaburzeniach żucia i połykania
- U osób w wieku podeszłym
- U osób przewlekle leżących

* wariant o smaku czekoladowym osmolarność 450 mOsm/l

Kompletny pod względem odżywczym produkt **wysokobiałkowy** i **wysokoenergetyczny** (1,6 kcal/ml) z dodatkiem błonnika.

Warto, ponieważ:

- Wspiera równowagę i kontrolę glikemii
- Zwiększa ilość pełnowartościowego białka w diecie (1 opakowanie to 18 g białka)
- Posiada niski indeks glikemiczny
- Zapobiega monotonii posiłków (różne smaki)
- Zwiększa zawartość błonnika w diecie (1 opakowanie to 5 g błonnika)
- Osmolarność: 300 mOsm/l

Do postępowania dietetycznego w przypadku niedożywienia lub ryzyka niedożywienia u pacjentów z zaburzeniami metabolizmu glukozy np.:

- W chorobach przewlekłych
- U osób w podeszłym wieku
- W okresie rekonwalescencji
- U chorych przewlekle leżących

Koncentrat białka w proszku. Produkt niekompletny pod względem odżywczym.

Warto, ponieważ:

- Jest całkowicie rozpuszczalny w zimnych i ciepłych potrawach i napojach
- Neutralny – nie zmienia smaku, konsystencji i koloru potraw i napojów
- Dawkowanie dostosowane do potrzeb pacjenta

Do postępowania dietetycznego u pacjentów w stanach niedożywienia i/lub w przypadku ryzyka niedożywienia, u których może występować zwiększone zapotrzebowanie na białko związane np. z:

- Oparzeniami
- Odleżynami
- Ranami

Kompletny pod względem odżywczym produkt:

- **wysokobiałkowy:** 18 g/237 ml
- **wysokoenergetyczny:** 341 kcal/237 ml

Warto, ponieważ:

- Impact Oral to immunożywienie
- To produkt o unikalnym składzie
- Zawiera kwasy tłuszczowe omega-3, argininę i nukleotydy
- Osmolarność: 680 mOsm/l

Do postępowania dietetycznego w stanach niedożywienia i/lub w przypadku ryzyka niedożywienia u pacjentów chirurgicznych w okresie okołoperacyjnym np.:

- W sytuacji stresu metabolicznego (np. urazy)
- Przed i po zabiegu
- Z odleżynami

Jak stosować doustne preparaty odżywcze

resource® i **IMPACT** Oral ?

Zamknięte opakowania należy przechowywać w chłodnym i suchym miejscu. Po otwarciu niewykorzystaną porcję zamknąć, przechowywać w lodówce, zużyć w ciągu 24 godzin. Porcję produktu, która została przelana do innego opakowania należy szczelnie zamknąć i spożyć w ciągu 6 godzin.

Najlepiej spożywać schłodzone.

Należy pić powoli, małymi łykami.

Produkty Resource mogą być dodawane do tradycyjnych potraw w celu zwiększenia ich odżywczości.

W przypadku produktów w proszku np. Resource Instant Protein należy kierować się sposobem przygotowania podanym na opakowaniu.

Resource 2.0, Resource 2.0+Fibre, Resource Protein, Resource Diabet:

- Jako uzupełnienie diety: 1-3 butelki na dobę lub jako jedyne źródło pożywienia, zgodnie z zaleceniami specjalisty.

Impact Oral:

- 3 opakowania dziennie jako uzupełnienie diety przez 7 dni przed operacją.
- Kontynuować spożycie 4-5 opakowań dziennie przez 7 dni po operacji w przypadku wystąpienia niedożywienia lub zgodnie z zaleceniem specjalisty.

Resource Instant Protein:

- Na 150 ml płynu lub 150 g potrawy należy dodać 10-15 g proszku (2-3 łyżki stołowe).
- Ilość należy dostosować do wieku, potrzeb oraz stanu pacjenta.
- Zgodnie z zaleceniem specjalisty.

6 Praktyczna realizacja zaleceń Europejskiego Towarzystwa Żywienia Klinicznego i Metabolizmu (ESPEN) z wykorzystaniem produktów marki Resource

1

3x
ŁYŻKI
STOŁOWE

+

=

457
kcal

31,5 g
białka

560 mg
wapnia

2

3x
ŁYŻKI
STOŁOWE

+

=

457
kcal

31,5 g
białka

590 mg
wapnia

+ 5 g
błonnik

3

5x
ŁYŻKI
STOŁOWE

+

=

415
kcal

40,5 g
białka

614 mg
wapnia

+ 5 g
błonnik

4

250 kcal
18,8 g białka
240 mg wapnia

+

250 kcal
18,8 g białka
240 mg wapnia

=

500 kcal

37,6 g białka

480 mg wapnia

5

400 kcal
18 g białka
350 mg wapnia

+

250 kcal
18,8 g białka
240 mg wapnia

=

650 kcal

36,8 g białka

590 mg wapnia

6

400 kcal
18 g białka
380 mg wapnia

+

250 kcal
18,8 g białka
240 mg wapnia

=

650 kcal

36,8 g białka

590 mg wapnia

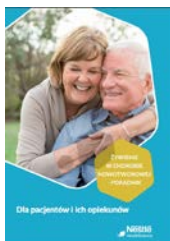

Dowiedz się więcej na:
www.poradnikzywienia.medycznego.pl
gdzie znajdziesz nasze pozostałe poradniki:

 wsparcie w okresie okołoperacyjnym

 wsparcie w chorobach nowotworowych

 wsparcie w chorobach neurologicznych

Nestlé Polska S.A., ul. Domaniewska 32, 02-672 Warszawa

Centrum Obsługi Konsumenta Nestlé
Zapraszamy od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00-18:00
Infolinia: 801 333 000 lub na adres mailowy cs@pl.nestle.com

Wszystkie znaki towarowe należą do Societe des Produits Nestlé S.A., Vevey, Szwajcaria.

Żywność Specjalnego przeznaczenia medycznego. Stosować pod kontrolą lekarza. Resource 2.0, Resource 2.0 + Fibre: Do postępowania dietetycznego w stanach niedożywienia i/lub ryzyka niedożywienia. **Resource Protein:** Do postępowania dietetycznego w stanach niedożywienia i/lub w przypadku ryzyka niedożywienia, któremu może towarzyszyć zwiększone zapotrzebowanie na białko. **Resource Instant Protein:** Do postępowania dietetycznego w stanach niedożywienia lub w przypadku ryzyka niedożywienia, któremu może towarzyszyć zwiększone zapotrzebowanie na białko. **Resource Diabet Plus:** Do postępowania dietetycznego w przypadku niedożywienia u pacjentów z zaburzeniami metabolizmu glukozy.

Piśmiennictwo:

1. Volkert, D.; Beck, A.M.; Cederholm, T.; i in. ESPEN guideline on clinical nutrition and hydration in geriatrics. Clin. Nutr. 2019, 38, 10-47. DOI: 10.1016/j.clnu.2018.05.024
2. Rosen HN, Rosen CJ, Schmader KE, Mulder JE. Calcium and vitamin D supplementation in osteoporosis. Dostęp: www.uptodate.com. 1 maj 2019.
3. Stanga Z, Allison S, Vandewoude M, Schneider SM, Drożdż Ł. Żywność osób w wieku podeszłym. In: Sobotka L, editor. Podstawy żywienia Klinicznego. IV edn. Kraków: Scientifica; 2013. pp. 581-617.
4. Dennison EM, Sayer AA, Cooper C. Epidemiology of sarcopenia and insight into possible therapeutic targets. Nat Rev Rheumatol. 2017;13(6):340-347.
5. Ahmed T, Haboubi N. Assessment and management of nutrition in older people and its importance to health. Clin Interv Aging 2010;5:207-16.
6. Chapman IM. Nutritional disorders in the elderly. Med Clin North Am. 2006;90:887-907.
7. Gil-Montoya JA, Ponce G, Sánchez Lara I, Barrios R, Llodra JC, Bravo M. Association of the oral health impact profile with malnutrition risk in Spanish elders. Arch Gerontol Geriatr 2013;57:398-402.